

Лекція 7

Тема: Сімейні конфлікти

Сім'я – найдавніший інститут людської взаємодії, унікальне явище. Її унікальність у тому, що декілька осіб найтіснішим чином взаємодіють продовж тривалого часу. У такій системі інтенсивної взаємодії не можуть не виникати різні труднощі, конфлікти, кризи.

Показниками сімейних труднощів є:

- недостатня психофізична сексуальна сумісність подружжя;
- недостатня особистісна зрілість батьків, дітей;
- переважання негативних соціальних емоцій;
- конфліктна поведінка при взаємодії;
- внутрішньоособистісні конфлікти.

Концепція А. Н. Харитонова включає три групи причин сімейних труднощів.

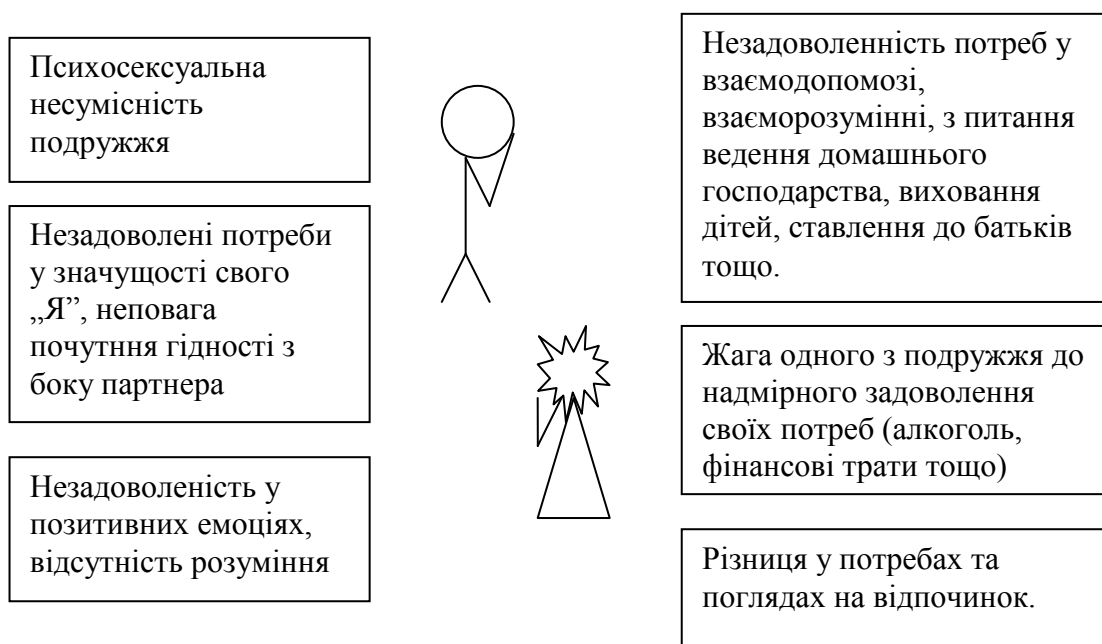
Дослідник виокремлює:

- біофізичні причини: індивідуально – біофізичні – соматичні, нервові хвороби, фізична несумісність, дефекти фігури, обличчя, окремих систем організму, нездоровий спосіб життя та ін.; природно – біологічні – невідповідний клімат, несприятлива екологія, особливості навколишнього середовища.

- соціальні причини: соціально – економічні, ідеологічні, політичні, соціально – правові, соціокультурні, релігійні, етнологічні, освітні, педагогічні.

- психологічні причини: особистісні фактори – психологічна незрілість, егоцентризм подружжя, фіксація на фігурах минулого, невпевненість, агресивність, психологічні травми раннього дитинства, підліткового віку.

Основні причини подружніх конфліктів за В. Сисенко

Психотравмуючі наслідки подружніх конфліктів

СТАН ПОВНОЇ СІМЕЙНОЇ НЕЗАДОВОЛЕННОСТІ

СІМЕЙНА ТРЕВОГА

НЕРВОВО-ПСИХІЧНА НАПРУГА

- створення для партнера постійного психологічного тиску, важкого і навіть безвихідного положення;
- створення перепон для партнера у прямих важливих для нього почуттів, задоволенні потреб;
- створення ситуації постійного внутрішнього конфлікту у партнера

ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ

Сімейні конфлікти є однією з найрозповсюджених форм конфліктів. Сімейні конфлікти – це протиборство між членами сімей на основі зіткнення протилежно спрямованих мотивів і поглядів.

Унікальність сімейних стосунків обумовлює не тільки специфіку виникнення і протікання конфліктів у родині, але і особливим чином позначається на психічному здоров'ї всіх її членів.

Особенности семейных конфликтов, важных для предупреждения и разрешения их.

1. Насамперед сімейні конфлікти відрізняються особим предметом, специфіка яких обумовлена унікальністю сімейних стосунків. Важливою особливістю сімейних стосунків є те, що їх основний зміст складають як міжособистісні стосунки (кохання, кровне юродство), так і правові і моральні обов'язки, пов'язані із реалізацію функцій:

- репродуктивної;
- виховної;
- господарсько- економічної;
- рекреативної (допомога, підтримка здоров'я, організація дозвілля та відпочинку);
- комунікативної;
- регулятивної.

2. Сімейні конфлікти відрізняються і за причинами.

Найважливішими з них являються:

- обмеження свободи активності, дій, самовираження членів сім'ї;
- поведінка, що відхиляється від норми одного або декількох членів сім'ї (алкоголізм, наркоманія тощо.);
- наявність протилежних інтересів, прагнень, обмеження можливостей для задоволення потреб одного із членів сім'ї (з його точки зору);
- авторитарний, жорсткий тип у стосунках в родині у цілому;
- наявність важко вирішуваних матеріальних проблем;
- авторитарне втручання родичів у подружніх стосунках;
- сексуальна дисгармонія у шлюбі та ін.

При аналізі сімейних конфліктів важливо враховувати соціальні фактори мікро- и макро-серед. До факторів мікросеред належать: погіршення матеріального положення сім'ї, надмірна зайнятість одного або обох з подружжя на роботі; неможливість нормального працевлаштування подружжя або інших членів сім'ї; довга відсутність житла; відсутність можливості влаштувати дітей у дитячі заклади та ін.

3. Особливості сімейних конфліктів проявляються в їх динаміці, а також у формах протікання.

В цілому, в динаміці сімейні конфлікти характеризуються класичними етапами (виникнення конфліктної ситуації, усвідомлення конфліктної ситуації, відкрите протистояння, розвиток відкритого протистояння, вирішення конфлікту та емоційне переживання конфлікту). Але такі конфлікти відрізняються високою емоційністю, швидкістю протікання кожного з етапів, формами протистояння (докір, образи, сварка, сімейний скандал, порушення спілкування тощо.), а також способами їх вирішення (замиріння, досягнення згоди, критерії стосунків на основі взаємних поступок, розлучення тощо.).

4. Особливістю сімейних конфліктів є те, що вони можуть мати важкі соціальні наслідки. Нерідко вони закінчуються трагічно. Часто призводять до різних захворювань членів родини. Особливо тяжкі наслідки сімейні конфлікти мають для дітей.

Класифікація конфліктів

	Подружжі	Весь спектр сімейних конфліктів
I. За суб'єктами:	Між батьками та дітьми	Недоліки виховання дітей; ригідність сімейних стосунків; вікова криза
	Між родичами	Авторитетне втручання батьків
II. За джерелом:	Ціннісні	Наявність протилежних інтересів, цінностей
	Позиційні	Боротьба за лідерство у родині, незадоволені потреби у визнанні значущості «Я» одного із членів сім'ї
	Сексуальні	Психосексуальна несумісність подружжя
	Емоційні	Незадоволені потреби у позитивних емоціях (відсутність ласки, піклування, уваги і розуміння з боку членів сім'ї)
	Побутово - економічні	Протилежні погляди на ведення домогосподарства і участь в цьому процесі кожного з них, важке матеріальне положення родини.
III. За поведінкою конфліктуючих сторін	Відкриті (коректна розмова, взаємна образа, побиття посуду)	Індивідуально-психічні особливості членів родини; рівень виховання, зміст та причина конфлікту.
	Скриті (демонстративне мовчання, різкі жести, погляди, що говорять про незгоду)	_____//_____

Кризові періоди у розвитку сім'ї.

1. Перший рік життя. 30% розлучень. Адаптація
2. Поява дітей (серйозне випробування: уход за дитиною, її виховання, процес її зростання, обмеження спілкування, інтересів, втомленість – сексуальна дисгармонія). Конфлікт з питань виховання дітей тощо.
3. Середній подружній вік (10-15 років сумісного життя) – насиченість одним, поява дефіцита почуттів.
4. 18 – 24 роки подружнього життя – посилення емоційної залежності дружини, її переживання стосовно можливих зрад чоловіка.

Попередження та вирішення сімейних конфліктів

Часто при вирішенні сімейних конфліктів користуються послугами посередника.

Само – Взаємодопомога – Професійна допомога.

Попередження сімейних конфліктів залежить від всіх членів родини і насамперед від подружжя. При цьому слід мати на увазі, що деякі дрібні сварки можуть мати позитивну спрямованість, допомагаючи дійти згоди за спірними питаннями і попередити крупний конфлікт.

Шляхи попередження:

- формування психолого-педагогічної культури, знання основи сімейних стосунків;
- виховання дітей з урахуванням їх індивідуальних (психічних і вікових) особливостей; емоційних станів;
- організація сім'ї на основі формування сімейних традицій, розвиток відповідальності, довіри, поваги;
- формування культури спілкування.

Деструктивні шляхи:

Але може бути і ухід дітей, позбавлення батьківських прав.

Розлучення – особлива форма вирішення подружніх конфліктів. Визволення від проблем, що накопичуються, але вирішують інтереси однієї сторони, викликаються тяжкі нервно-психічні переживання у іншій.